

FORWARD

EN VEJ FREM mod uddannelse og arbejde
for misbrugere der vil ændre deres liv

ELEV CITATER:

"Jeg vil gerne tage en uddannelse og kunne forsørge mig selv. Det handler også om, at blive bedre til at tage vare på mig selv, men det er samtidig skræmmende, når alle andre tidligere har bestemt for mig."

"Jeg har det godt når jeg står op om morgenen og ved hvad jeg skal."

"Af uddannelse er jeg blikkenslager, men jeg ville ikke tilbage til mit gamle fag eller job. Samtidig var jeg i syv sind med hensyn til, hvad jeg så skulle, og havde egentlig så rigeligt at gøre med at holde mig ædru. I Projekt Forward fik jeg stille og roligt styr på det."

"Man kan ikke gå rundt på Kofoeds skole og have ondt af sig selv."

"At komme her skaber struktur i min hverdag og er med til at give mig det der spark i røven, som er nødvendigt."

"Kun få mennesker kan irritere mig som Steffen og Jan (Forward leder og rådgiver) – på den fede måde altså. De ved hele tiden, hvor jeg er henne, og hvad det er jeg slås med, for de har været der selv."

BENNY LASSEN, LEDER AF SOCIALRÅDGIVERNE PÅ KOFOEDS SKOLE:

"Når mennesker for alvor er på knæ, så tror vi som socialrådgivere eller pædagoger ikke rigtig på, at vi kan stille krav til dem. Men det ved medarbejdere i Projekt Forward godt at vi kan. Og kravene kan her formuleres med en langt større troværdighed og respekt."

Curt Sørensen

FORWARD

EN VEJ FREM mod uddannelse
og arbejde for misbrugere der
vil ændre deres liv

FORWARD

En vej frem mod uddannelse og arbejde
for misbrugere der vil ændre deres liv

Curt Sørensen

PROJEKT FORWARD · KOFOEDS SKOLE KØBENHAVN

KOLOFON

UDGIVER

KOFOEDS SKOLE

Nyrnberggade 1
2300 København S
Tlf. 32 68 02 00
www.kofoedsskole.dk

Projekt **FORWARD**

Steffen Ipland, projektleder
Tlf. 32 68 03 09
forward@kofoedsskole.dk

MANUSKRIFT

Curt Sørensen, cand.phil.,
udviklingskonsulent
Tlf. 62 20 79 99
frecomm.cs@mail.tele.dk

DVD OG FOTO

Lise Jul Pedersen
ANTV, Mediehuset Århus
Jægergårdsgade 152
8000 Århus C
Tlf. 87 32 11 66
jp@mediehuset-aarhus.dk

GRAFISK DESIGN

Line Thornberg
Tlf. 20 95 91 09
line@linez.dk · www.linez.dk

TRYK

Flemming Juul
FJ-Tryk
Englandsvej 9
5700 Svendborg
Tlf. 62 21 37 21
flemming@fjtryk.dk

Bogen er sat med:
Officina Serif- og Sans Serif
Oplag: 1000 stk.

INDHOLD

DET KAN LADE SIG GØRE	4
FORWARD	6
AFKLARING OG DIFFERENTIERING	10
HENRIK THORSEN / FORWARD ELEV	13
DE HAR VÆRET DER SELV	16
KULUNNGUAG / FORWARD ELEV	19
AKTIVERING	20
JACK BONNÉ / TIDLIGERE FORWARD ELEV	23
GODE ERFARINGER	24
HELHED I INDSATSEN	26
BJARKE SØRENSEN / TIDLIGERE FORWARD ELEV	29
LITTERATUR	32

DET KAN LADE SIG GØRE

Synet på arbejde har ændret sig, og arbejdsmarkedet spiller i dag en ganske væsentlig rolle i socialpolitikken. Beskæftigelse og det at kunne klare sig på arbejdsmarkedet er blevet tydelige mål i indsatsen for at hjælpe mennesker, der af den ene eller anden grund har sociale vanskeligheder. Uddannelse og arbejde betragtes derfor som væsentlige elementer i bestræbelsen på at skabe virkelige og langtidsholdbare forbedringer af tilværelsen. Tanken er enkel og for så vidt ikke ny: Livet læres i livets skole i mødet med samfundet, dets regler og normer. Arbejdsmarkedet fylder betragteligt i denne virkelighed. Det er her, vi tjener vores penge, så vi kan forsørge os selv, det er her, vi skaber nye værdier til gavn for samfundet, og det er samtidig her, vi lærer en masse om os selv og hinanden i aktive og integrerende fællesskaber.

Beskæftigelsesindsatsen fylder meget i socialarbejdernes hverdag. Klienter kontaktes, vurderes, udredes, afklares og matches. Ressourceprofiler udfærdiges, og handleplaner opstilles. Der er tempo på, og i blandt kan der opstå tilfælde af mismod og tvivl. For står resultatet nu også mål med de mange anstrengelser? Specielt når vi taler om indsatsen for udsatte mennesker med misbrug, hvor kroniske lidelser, tilbagevendende krisetilstande, kriminalitet og gentagne tilbagefald efter behandling, kan høre til dagens orden. For denne gruppe mennesker kan håbet være lille. Sagsbehandleren tror måske ikke rigtig på, at det kan lade sig gøre, klienten gør det måske heller ikke, og på det forjættede arbejdsmarked spores en vis bekymring for lønsomhed og effektivitet. Når mismodet sætter ind, sander beskæftigelsesindsatsen til i mekaniske rutiner og gold aktivering.

Af samme grund har vi brug for at fortælle hinanden, at det kan lade sig gøre. Der er brug for at sætte fokus på holdninger og metoder i arbejdet. Hvad er det, der virker, og hvad er det, der ikke virker, når sigtet er uddannelse og beskæftigelse for de udsatte grupper?

Denne udgivelse giver ikke færdige eller fyldestgørende svar på de spørgsmål, men den indeholder en række eksempler på, at der kan skabes meningsfulde forløb for mennesker, der i mange år har levet et udsat liv med misbrug af alkohol og stoffer. Forløb, der peger frem mod uddannelse og arbejde, og som giver resultater.

Bogen er først og fremmest en beskrivelse af det arbejde, som udføres i og omkring Projekt Forward på Kofoeds Skole i København. Bogen belyser grundholdninger og metoder i indsatsen, ligesom den giver stemme til nogle af de mennesker, som gør brug af Forward og dens tilbud. I det afsluttende kapitel gives der et lille udblik til den danske misbrugsindsats i lyset af kommunalreformens gennemførelse. Hensigten hermed er at udpege nogle aktuelle udfordringer for en aktiv og sammenhængende misbrugsindsats under de nye kommunale rammebetingelser.

Materialet er indsamlet hen over foråret 2006 gennem studiebesøg, interviews og samtaler med projektets elever, medarbejdere og ledere. Der er også gennemført interviews med nogle af skolens samarbejdspartnere.

Mange erfaringer og megen viden lever fortrinligt i skrevne ord. Det er straks sværere at redegøre for stemninger, humør og udtrykket i øjnene, når man ikke er digter. Materialet omfatter derfor også en dvd, som i portrætform går tættere på nogle af Forwards elever, deres oplevelser og forventninger. Filmen er befordrende for optimismen og det gode humør, og kan ses uafhængig af bogen.

God læselyst!

Tak til alle medvirkende, på og uden for skolen, for de mange værdifulde samtaler og bidrag. En særlig tak til projektleder Steffen Ipland for engagement, input og overblik og til Socialministeriet, som har støttet udgivelsen af materialet.

FORWARD

På Kofoeds Skole i København finder man Projekt Forward. Det er et godt sted at være på besøg. Det er også et godt sted at være elev – siger eleverne.

Forward er et relativt nyt tilbud, målrettet tidligere misbrugere af såvel alkohol som stoffer, der har brug for at lære at leve et nyt liv efter misbruget. Formålet er at støtte den enkeltes selvforsørgelse gennem uddannelse og job og at forebygge tilbagefald til et fornyet misbrug. Projektet blev etableret i januar 2004 og tæller to fuldtidsansatte: projektleder Steffen Ipland, som er ophavsmand til projektet, og projektmedarbejder Jan Holm.

Projekt Forward er særligt henvendt til mennesker, som af den ene eller anden grund har levet et liv i misbrug af stoffer eller alkohol, og som ønsker at kvitte misbruget. I forhold til Kofoeds Skoles øvrige elever, som kan have mange andre og forskellige sociale vanskeligheder, så er Forward en slags skole i skolen, som har et særligt fokus på misbrug og afhængighed. Tanken har været og er stadig,

DGIs underdirektør Poul Henning Jørgensen siger: "Det er vigtigt for os at aktivering bliver et forløb som adskiller sig fra de normale aktiveringsforløb. Det er et tilbud om at give folk en følelse af, at der er brug for dem, i modsætning til følelsen af at blive aktiveret uden andet formål end aktivering i sig selv."

STEFFEN IPLAND / LEDER AF PROJEKT FORWARD

– Jeg tror på at det er muligt at ændre på den kedelige tilbagefaldsstatistik. Vi har en bred vifte af behandlingstilbud i dag, men der mangler arbejdsmarkedsrettede tilbud, som hjælper folk videre, efter de er blevet stoffri. Jeg vil gerne kombinere behandling og uddannelse

På Kofoeds Skoles mange værksteder har eleverne mulighed for af finde ud af hvad netop de er gode til ... det er vigtigt at skabe en ny identitet uden misbruget i focus.

at et aktivt, udviklende møde mellem skolen og elever med misbrugsproblemer kalder på et særligt sæt af viden og kompetencer blandt skolens personale. Af samme grund er medarbejderne i Projekt Forward selv tidligere misbrugere, som personligt kender til afhængighed og behandling, og som selv har gået vejen. Samtidig er det medarbejdere, som aktivt inddrager viden om behandlings- og efterbehandlingsmetoder i det sociale arbejde, og som er i stand til at formidle og etablere et samarbejde med mange forskellige parter, med afsæt i den enkelte elevs behov og ønsker. Det handler om at drage nytte af de mange forskellige fag, værksteder og faggrupper, som findes på Kofoeds Skole, hvor

der aktuelt tilbydes ca. 150 forskellige fag og kurser, 15 værksteder og flere forskellige projekter. Samtlige tilbud er gratis for eleverne. Samtidig formidler Forwards og skolens medarbejdere kontakt til eksterne samarbejdspartnere, bl.a. arbejdspladser, uddannelsesinstitutioner, Rådgivningscentre og behandlingssteder.

Kendetegnende for Projekt Forwards elever er bl.a.:

- Et langvarigt massivt blandings misbrug
- Flere behandlingsforløb med tilbagefald
- Ingen eller begrænset tilknytning til arbejdsmarked og uddannelsessystem
- Svage sociale og familiære netværk
- Manglende selvværd og koncentrationsproblemer

Oftentimes lander en sådan opstilling af sociale problemer i en slags kliché eller kategorisering, som reducerer den enkelte til "narkoman",

FAKTA OM KOFOEDS SKOLE

Kofoeds Skole er en selvejende institution. Skolen er på finansloven og løser efter kontrakt opgaver for Københavns Kommune. Alle tilbud er gratis for skolens elever. Skolen har 75 år på bagen og bærer stadig præg af de værdier og grundholdninger, som skolens grundlægger Hans Christian Kofoed i sin tid formulerede. Kofoeds Skole i København tilbyder bl.a. 150 forskellige fag og kurser, 15 værksteder og deltagelse i flere forskellige projekter. Skolen bruges dagligt af ca. 600 elever. I løbet af 2005 har skolen samlet haft 3.977 indmeldte elever. Ca. 150 medarbejdere er tilknyttet skolen. Det drejer sig bl.a. om socialrådgivere, jobkonsulenter, psykologer, jurist, lærere med forskellige uddannelsesbaggrunde, håndværkere med pædagogisk uddannelse, servicepersonale og kontormedarbejdere.

"udstødt" eller "klient". Rækken af etiketter for de udsatte grupper er lang og tjener næppe andre formål end dem, der dikteres af normalsamfundets behov for dog af have et enkelt begreb for de mennesker, vi enten er bange for eller som nogen burde gøre et eller andet ved. I beskæftigelsesindsatsen taler vi opfindsomt om "matchgrupper" for at undgå de gamle etiketter, men kommer samtidig til at introducere nye af slagsen.

I Projekt Forward gør man sig umage for at møde den enkelte, hvor han eller hun nu er. Og med en tro på, at alle mennesker indeholder noget værdifuldt, som er betydningsfuldt for den enkelte selv og for fællesskabet. Forward er et frivilligt tilbud, men der kræves, at den enkelte har et ønske om forandring og selv vil gøre en aktiv indsats for at nå sine mål. Hjælp til selvhjælp er et afgørende princip i Projekt Forward, ligesom det er tilfældet for al det arbejde, der i øvrigt foregår på Ko-

foeds Skole. De positive forventninger og troen på at alle, uanset tyngden af sociale problemer, kan få et bedre liv, hvis man selv er aktiv medspiller, er en udtalt grundholdning.

På Kofoeds Skole tales der af samme grund ikke om "klienter", men om elever – således også i Projekt Forward. Ordet er ikke tilfældigt, men anvendes bevidst for at understrege, at der er tale om en aktiv læringsrelation som på den ene side involverer en elev, som har sat sig nogle mål og aktivt forfølger dem. Og som på den anden side involverer dygtige og dynamiske lærerkræfter og en skole, som er i stand til at trække på alle sine tilbud, muligheder og netværk i forhold til det, eleven har brug for. På Kofoeds Skole og i Projekt Forward er man ikke klient, men først og sidst en aktiv elev, der er på vej og i udvikling.

AFKLARING OG DIFFERENTIERING

Som elev i Projekt Forward arbejdes der i den første tid med en grundig afklaring af egne ønsker og ressourcer. Efter aftale kommer interesserede ud og ser skolen, evt. sammen med deres misbrugskonsulent eller sagsbehandler. Ved den første samtale drøftes tanker og ønsker for fremtiden. Senere bliver afklaringen omsat i valg af kurser, fag og værksteder i et samarbejde med skolens studievejledning. Eleven sammensætter selv sit skema, som ligner en almindelig arbejdsuge. Ønsker og fremtidsdrømme formuleres i et rum, hvor de med respekt og tillid kan

afprøves i forhold til egne ressourcer, uddannelsesforudsætninger og arbejdsmarkeds-muligheder.

Formålet er som sagt at støtte selvforsørgelse gennem uddannelse og job. Redskaberne hertil er mangfoldige, og der arbejdes konstant med at indfri varierede delmål for såvel den enkelte elev som for forskellige grupper af elever. I forskellige situationer og på forskellige tidspunkter kan det handle om at forebygge tilbagefald til fornyet misbrug, om at spotte og vedligeholde personlige ressourcer, om at udvikle personlige, sociale og faglige kompetencer og om helt kontant at gennemføre erhvervsrettet afklaring eller opstille eksterne handleplaner og forberede vejen til praktik og job.

Medarbejderne i Forward kan med deres misbrugsbaggrund hurtigt spotte, hvor de enkelte elever befinder sig i deres personlige udvikling og sætte ind med de redskaber, der er brug for netop nu. Som en følge heraf kan Forward defineres som et socialt fællesskab,

JAN HOLM / PROJEKTMEDARBEJDER I FORWARD

“Vi taler ikke til eleverne – vi taler med eleverne,” siger Jan Holm. “Det er gennem den ligeværdige dialog mellem projektmedarbejder og elev at afklaring opnås.”

hvor mennesker efter eget valg og på eget ansvar deler deres tanker og følelser omkring det emne eller det problem, de har til fælles. Den fælles platform skaber en tryk atmosfære, hvori man kan tale ærligt og åbent. Læring og identitetsdannelse i forbindelse med ændring af livsstil er en interaktion mellem et socialt fællesskab og et individ, hvor det didaktiske værktøj bl.a. er genkendeligheden og spejlingen i den enkelte elevs udvikling.

Variationen i mål og metoder hænger snævert sammen med, hvor eleverne befinder sig. Elevernes udvikling kan ikke rummes

inden for en traditionel forestilling om en ubrudt, lineær og stadigt fremadskridende proces fra punkt A til punkt B. Bevægelsen er langt mere rykvis. Processen er præget af fremgang afbrudt af stilstand, omveje eller tilbagefald, som atter afløses af progression. I erkendelse heraf er Forwards arbejde differentieret og målrettet forskellige behov i elevgruppen.

I *cleangruppen* arbejdes der bevidst med tilbagefaldsforebyggende rådgivning, ligesom der knyttes an til 12-trinsprogrammet og de metoder til fortsat stoffrihed, som både ele-

ver og projektets ansatte kender til. Sproget er fælles og der arbejdes systematisk med at støtte den enkelte i hans eller hendes arbejde med at implementere programmets personlige udviklingsmuligheder i hverdagen. Samtidig opfordres deltagerne til at gøre brug af de muligheder, der findes for at give og få hjælp gennem aktiv deltagelse i de anonyme netværk i AA- og NA-regi. Medarbejderne i Forward har daglig kontakt med denne gruppe af elever, som vejledes og undervises i projektet og på skolen. I Forward kan undervisningen bestå af workshops om selvudvikling og refleksion, drømme og bevidsthed, om øreakupunktur eller meditation, men det kan også handle om uddannelses-, erhvervs- og arbejdsmarkedsundervisning, gennemført i et samarbejde med skolens socialrådgivere og jobkonsulenter. Samtidig fylder begrebslære og samfundsorientering en del – behovet for at komme på omdrejningshøjde med rigets tilstand kan

være stort efter mange års misbrug. Udover morgenmøderne, de personlige samtaler og basisundervisningen i Forward deltager eleverne i rigt mål på Kofoeds Skoles undervisningshold og værksteder sammen med skolens øvrige elever.

I *praktik- og uddannelsesgruppen* gives der en særlig støtte til de elever, som er kommet videre i et forløb uden for skolen. Gruppen tæller tidligere elever, som er i gang med en kompetencegivende uddannelse, i praktik eller job. Sammen med Forwards to medarbejdere mødes gruppen en gang om ugen, ligesom der gennemføres individuelle samtaler efter behov. Coaching eller mentorship hedder det vist på moderne dansk. Samtalerne tager udgangspunkt i den enkeltes behov og kan f.eks. handle om relationer til medstudenter, arbejdskolleger eller foresatte eller om håndtering af stress og forventninger i de nye studie- og arbejdspladssfællesskaber.

Trin for trin – elevernes hverdag har været præget af forskellige former for misbrug – nu er det tid til forandring.

HENRIK THORSEN / 51 ÅR / ELEV

- **Jeg har en lettere hjerneskade.** For 5 år siden fik jeg en blodprop, da jeg var udstationeret i Nepal. Pludselig hang mit liv i en meget tynd tråd, da jeg sad der i firehjulstrækkeren, hængende ud over en klippekant. Jeg var paralyseret i hele den ene side af kroppen. Efter blodproppen har jeg droppet mit misbrug af alkohol og hash.
- **Jeg mistede mit arbejde og har været på syge- og dagpenge i et par år.** Jeg var i genoptræning et halvt års tid efter, at jeg kom hjem til Danmark. Derefter søgte jeg en revalidering i Københavns Kommune. Sagsbehandlingen har taget rigtig, rigtig lang tid, men jeg er glad for at det lykkedes til sidst. Jeg er i gang med at gennemføre en pædagogisk diplomuddannelse i flerkulturel pædagogik på CVU, og er lige nu i færd med at skrive et par større opgaver om selvhjælpsgrupper og projektledelse. Når jeg er færdig, håber jeg at andre kan gøre brug af min viden og erfaring – jeg vil gerne ud at rejse igen og på en eller anden måde fortsætte mit tidligere arbejde med fremmede kulturer. – Jeg vil gerne kunne hjælpe andre.
- **Projekt FORWARD har været en stor støtte for mig.** At komme her skaber struktur i min hverdag og er med til at give mig det der spark i røven, som er nødvendig.
- Det er også en stor støtte, at projektet og Kofoeds Skole har stillet en arbejdsplads med pc til min rådighed, så jeg hver dag har kunnet skrive på de opgaver, som jeg skal aflevere på diplomuddannelsen om et par uger. – Der bliver også spurgt til, hvad jeg skriver om, og hvor langt jeg er. Men allervigtigst er det måske, at jeg på Forward har fået et netværk og mødt en række mennesker, som er i en situation, der på mange måder ligner min egen. Det er rart at være en del af fællesskabet og at kunne støtte hinanden i et liv uden alkohol og stoffer. Vi deler et fælles sprog, som er hentet fra 12-trinsbehandlingen, og er på den måde meget synlige for hinanden.
- Man kan ikke selv, man har brug for andre, brug for fællesskabet.

Mogens igang med tillidsøvelser på Forward instueret af René Nielsen, som blandt andet har skrevet bogen "Halv mand – helt menneske".

Motivationsgruppen består af elever, som går på Kofoeds Skole, men som endnu ikke er startet på Forward eller har søgt behandling for et misbrug. Gruppen tæller elever, som har et ønske om hjælp, men som endnu ikke føler sig klar til at gøre noget ved misbruget. Projektets medarbejdere har personlige samtaler med eleverne og mødes med dem i gruppesammenhæng ca. en gang om ugen. I fokus for arbejdet er spørgsmål om afhængighed, benægtelse og ansvaret for eget liv. Kontakten med denne elevgruppe medfører også et samarbejde med kommune, misbrugs-

center og sagsbehandlere, når der skal presses på for at få en behandling igangsat. I nogle situationer går det tjept, andre gange mere trægt, f.eks. når der skal igangsættes en længerevarende stoffri døgnbehandling. Udfordringen er imidlertid at sætte den rigtige behandling ind, og at gøre det hurtigt, når den enkelte er motiveret og parat til det. Loven siger, at behandlingstilbudet skal gives inden for 14 dage.

Endelig gives der en særlig støtte til de elever, som har valgt at tage et tilbagefald i

FAKTA OM PROJEKT FORWARD

Projekt Forward henvender sig til tidligere misbrugere, der efter et afsluttet behandlingsforløb har brug for afklaring og vejledning til at kunne opnå en fast tilknytning til arbejdsmarkedet. Målet er selvforsørgelse og fortsat stoffrihed. Siden projektet startede i januar 2004 har i alt 39 elever været indskrevet. 68 % er kommet videre til en andet forløb med enten arbejde eller uddannelse.

stofferne. Kontakten opretholdes og så snart stofindtaget stoppes, indskrives eleven i *tilbagefaldsgruppen* i Projekt Forward, ligesom deltagelse i de tilmeldte undervisnings- eller værkstedsfag på Kofoeds Skole kan genoptages. I tilbagefaldsgruppen fokuseres der særligt på at identificere og håndtere højrisiko situationer. Der er daglig kontakt til denne gruppe af elever. Efter ca. 14 dage vil eleverne atter kunne indgå i cleangruppen.

Projekt Forward er således ikke blot en skole for eksmisbrugere eller en særlig indgangsportal til Kofoeds Skole. Forward er også et sted, hvor kontakten kan genetableres efter et tilbagefald, ligesom projektets medarbejdere spiller en væsentlig rolle for den videre støtte til de elever, der har forladt skolen, og som er i gang med uddannelse og job. Forward har af samme grund et bredt samarbejde med forskellige uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser. En elev er f.eks. startet på Ålborg Sportshøjskole, nogle er gået i gang med en uddannelse som social- og sundhedshjælpere, og andre er kommet i praktik på dagbehandlingscentre i København eller på Vesterbro Ungdomsgård. Aktuelt arbejdes der på at få en samarbejdsaftale i stand med DGI-byen i København, som har en række spændende erfaringer med at gennemføre aktiveringsforløb og skabe ansættelser for

mennesker, som har været i behandling for misbrug. – Jeg tror på, at det er muligt at ændre på den kedelige tilbagefaldsstatistik. Vi har en bred vifte af behandlingstilbud i dag, men der mangler arbejdsmarkedsrettede tilbud, som hjælper folk videre, efter de er blevet stoffri. Jeg vil gerne kombinere behandling og uddannelse, siger projektleder Steffen Ipland og fortsætter: - Alle os tidligere misbrugere har store, massive huller i vores uddannelse og bevidsthed. Derfor har vi brug for hjælp til at finde ud af, hvor vores interesser og kompetencer ligger, og det er det, vi kan hjælpe folk med her i Forward.

Som nævnt startede projektet i januar 2004. Ved indgangen til 2006 har i alt 39 elever været indskrevet i projektet og samtidig deltaget i skolens undervisnings- og værkstedsfag. Der er igangsat eksterne praktikophold og formidlet videre kontakt til andre uddannelsesinstitutioner og arbejdspladser.

Og hvordan er det så gået? Af de 39 elever er 22 kommet videre i uddannelse og arbejde. Det svarer til 68 % af eleverne. Blandt de øvrige elever havde Forward i januar 2006 kontakt til fem elever i tilbagefaldsgruppen, seks elever i cleangruppen, og to elever i motivationsgruppen. Fire tidligere elever har man mistet kontakten til.

– Når mennesker for alvor er på knæ, så tror vi som socialrådgivere eller pædagoger ikke rigtig på, at vi kan stille krav til dem. Men det ved medarbejderne i Projekt Forward godt at vi kan. Og kravene kan her formuleres med en langt større troværdighed og respekt

DE HAR VÆRET DER SELV

Projekt Forward og dets særlige kvaliteter følges opmærksomt på skolen. Ole Meldgaard, chefkonsulent på Kofoeds Skole, siger bl.a.: - Der er ingen tvivl om, at Forwards medarbejdere kan noget særligt vedrørende afklaringen af den enkelte elev. Det er uhyre vigtigt, at afklaringen tager afsæt i den enkeltes motivation og lyst. Det er de små, men rigtige skridt, der tæller – og her kræves en særlig puls og et særligt åndedrag. Som tidligere misbrugere har de været der selv og har dermed et meget skarpt blik for

den enkeltes vanskeligheder og ressourcer. De har nok også et anderledes engagement, for de har erfaringerne selv, og intet er på den måde fremmed for dem. Medarbejderne har også en meget, meget stærk funktion som rollemodeller for eleverne, som man ikke skal undervurdere i et arbejde, som handler om at støtte mennesker i at komme ud af et misbrug eller at fastholde beslutningen om at leve et stoffrit liv. Fortroligheden med behandlingsprincipper og arbejdet i de anonyme fællesskaber som AA og NA spiller også

en væsentlig rolle, da det er medvirkende til at skabe et meget stærkt netværk omkring eleven og hans eller hendes videre udvikling, fortsætter Ole Meldgaard.

Samtidig skal mange andre former for viden og kompetence selvfølgelig inddrages i indsatsen. Pædagogisk og socialfaglig viden om målgruppen, om lovgivning, tilbud, uddannelse, bolig- og arbejdsmarkedsforhold er fortsat afgørende, ligesom det meste bliver meningsløst, hvis man er for opfyldt af sit eget og ikke er i stand til at møde eleverne med empati og forståelse. Eller ikke formår at etablere det samarbejde med myndigheder og andre aktører, som er en betingelse for, at eleverne kan komme videre.

Benny Lassen, som er leder af socialrådgiverne på Kofoeds Skole, udtrykker udfordringerne til samarbejdet på følgende vis:

- Blandt professionelle medarbejdere er der en vis skepsis over for ikke-professionelle. Denne skepsis handler nok om en bekymring for, hvad for megen idealisme og personlige erfaringer kan betyde i arbejdet. Blandt professionelle synes man måske også, at man skal kunne meget mere end blot at være en ildsjæl. Engagementet, og det at brænde for en sag, kan for nogen virke skræmmende, selvom det kan lyde lidt besynderligt. Ikke desto mindre, så er det meget betydningsfuldt, at vi i det sociale arbejde bliver dygtigere til at inddrage brugererfaringer og brugerviden. Når mennesker for alvor er på knæ, så tror vi som socialrådgivere eller pædagoger ikke rigtig på, at vi kan stille krav til dem. Men det ved medarbejderne i Projekt Forward godt at vi kan. Og kravene kan her formuleres med en langt større troværdighed og respekt, pointerer Benny Lassen.

Synspunktet udtrykker nye og vigtige strømninger i det sociale arbejde. Helt modsat megen såkaldt rehabilitering og velment hjælperi, hvor dygtige professionelle gør noget for den afmægtige klient, så er tanken om ansættelse af mennesker med brugererfaring et forsøg på at gå nye veje. Det giver ny viden og nyt engagement. Og samtidig medvirker det til at udligne den indbyggede ubalance mellem den hjælpsøgende og hjælperen. I socialpsykiatrien er man efterhånden ved

at få blikket op for betydningen af at ansætte tidligere og nuværende psykiatribrugere. På misbrugsområdet kunne der skabes plads til langt flere ansættelser af mennesker med misbrugsbaggrund, som kvalitativt kan bidrage til at løfte behandlings- og efterbehandlingsopgaverne. Livserfaringer og bruger-kompetencer har brug for at få et stærkere fodfæste i den etablerede indsats.

Forwards to medarbejdere, Steffen Ipland og Jan Holm i Kofoeds Skoles snedker- tømrerværksted. Forløb ud fra elevens ønske planlægges. Der er mulighed for at afprøve sine evner og mulighed for sidemandsoplæring.

KULUNNGUAG / 27 ÅR / FORWARD ELEV

- Jeg har haft et temmelig heftigt hash- og alkoholmisbrug, men har været clean siden august 2004. Jeg har været i behandling og går aktivt til møder i NA og AA – dog mest i AA grupperne, hvor jeg føler mig bedst tilpas.
- **Forward betyder meget for mig.** Her kan jeg møde andre mennesker med misbrugsbaggrund og forståelse fra mennesker, der har været det samme sted, som jeg selv. Det er også rart at møde tålmodighed og støtte fra medarbejderne. Jeg er på skolens tøjdepot tre gange om ugen, hvor jeg er med til at sortere tøj til genbrug. Jeg følger også nogle fag og går bl.a. til psykologi. Jeg er på kontanthjælp.
- **Jeg vil gerne tage en uddannelse og kunne forsørge mig selv.** Det handler også om, at blive lidt bedre til at tage vare på sig selv, men det er samtidig lidt skræmmende, når alle andre tidligere har bestemt for mig. Jeg vil gerne i gang med en uddannelse som social- og sundhedsmedhjælper, og det kan jeg få masser af støtte og hjælp til her.

AKTIVERING

Beskæftigelsessigtet i socialpolitikken slog for alvor igennem med Lov om aktiv socialpolitik, som trådte i kraft i 1998. Med loven blev der bl.a. indført krav om aktivering af alle personer, som modtager kontanthjælp, herunder også mennesker, som har andre problemer end ledighed. Socialpolitik er ikke udelukkende et spørgsmål om hjælp, ydelser og forsørgelse, men også et spørgsmål om hjælp til selvhjælp, aktiv indsats og integration på arbejdsmarkedet.

Det er ingen hemmelighed at aktiveringen af mennesker med andre problemer end ledighed er en udfordring. Det er heller ingen hemmelighed, at dele af kommunernes aktivering fra tid til anden har været udsat for kritik. Positive resultater udebliver, og kvaliteten af de iværksatte foranstaltninger er for ringe, har

det bl.a. lydt. Afstanden mellem arbejdsmarkedets krav og deltagernes forudsætninger kan da også være særdeles stor. Og der er ingen tvivl om, at gruppen af aktiverede med lange ledighedsperioder er blevet større. Den faldende ledighed i samfundet har bevirket, at de mennesker, der er tættest på arbejdsmarkedet, er kommet i beskæftigelse. Tilbage står derfor i højere grad en gruppe mennesker med en meget lang ledighedsperiode og med mere sammensatte problemer. Opgaven handler ikke blot om at øge deltagernes uddannelsesmæssige og faglige kompetencer, men også om at øge motivation og engagement. Efter mange års ledighed mangler mange mennesker troen på, at de kan blive dygtigere, og at aktiveringen kan bringe dem i uddannelse

OLE MELDGAARD / KOFOEDS SKOLE OM AKTIVERING

– Aktivering er ikke blot et spørgsmål om at få mennesker til at møde frem i et aktiveringsprojekt og sætte dem til at lave noget for at de kan få tiden til at gå...

KIM BO KJERSIDE / FORWARD ELEV

”Min drøm er at blive automatikmekaniker. Det er noget med at lægge min livsstil helt om. - Det har med mit dårlige selvværd at gøre. Forandringen kommer i den beslutning jeg har taget om at holde af mig selv.”

eller arbejde. Nogle er syge og psykisk skrøbelige, andre lever et liv med misbrug og kan af samme grund mangle de helt elementære sociale færdigheder, som er nødvendige for at kunne bestride et job. Mange aktiveringsforanstaltninger mødes da også med reservation og mistro. Nogle finder tilbudene urimelige og meningsløse og kan opleve aktiveringen som et overgreb eller en straf.

I debatten har der været flere forslag fremme om at lade gruppen af udsatte kontanthjælpsmodtagere ”være i fred”. Kommunerne har bl.a. foreslået, at man formulerer en slags nedre

grænse for, hvornår kommunerne skal aktivere de svageste. I forhold til lovgivningen og dens forudsætninger er det ikke en farbar vej. For selv om aktiveringen har et arbejdsmarkeds- og et beskæftigelsesperspektiv, så kan der også indgå elementer i foranstaltningerne, som sigter på at give den enkelte et personligt løft med mulighed for at leve en mere selvstændig tilværelse. Ved netop at fastholde bredden i lovens sigte fastholder vi samtidig den fælles samfundsmæssige forpligtelse over for en gruppe mennesker, som nok kan have brug for et løft. I hvert fald har de ikke brug for, at vi udgrænser dem yderligere. I bogen

KOFOEDS SKOLES ELEVER

Kofoeds Skole er et sted, hvor man lærer. Alle, der kommer på Kofoeds Skole, kaldes derfor "elever". Elevgruppen på Kofoeds Skole er bl.a. kendetegnet ved flg.:

LEDIGHED

- Knap 60 % af skolens elever har været ledige i mere end 7 år
- 46 % har været ledige i mere end 10 år

FORSØRGELSE

- Kontanthjælp: 50 %
- Førtidspension: 30 %
- Dagpenge/sygedagpenge: 15 %

UDDANNELSE

- 50 % har 9 års skolegang eller mindre
- 10 % har en gymnasial uddannelse

BOLIG

- Knap 6 % af skolens elever er hjemløse eller bor på forsorgshjem eller lign.
- To ud tre elever lever alene

ETNICITET, ALDER, KØN

- Knap 50 % har anden etnisk baggrund end dansk
- 55 % er kvinder
- 36 % er over 50 år

Samtidig understreger Ole Meldgaard tre afgørende principper for aktiveringen på Kofoeds Skole: Muligheder, medindflydelse og mening. Eleverne skal opleve, at aktiveringen skaber nye muligheder, nye alternativer og en frihed til at vælge. Tilsvarende skal aktiveringen give eleverne et reelt og oplevet medansvar for deres eget forløb, "ikke blot som en ret, men som en forventning om at enhver yder et bidrag til fællesskabet". Endelig skal aktiveringen give mening for eleven, hvilket ikke blot stiller krav til forståelighed og udfordringer i undervisning og aktiviteter, men også om relevans i forhold til eleven og den samfundsmæssige nytteværdi. Sammenfattende udtrykkes det på følgende vis: "Aktivering er ikke blot et spørgsmål om at få mennesker til at møde frem i et aktiveringsprojekt og sætte dem til at lave noget for at de kan få tiden til at gå, så de opfylder betingelserne for at modtage kontanthjælp. Aktiveringen skal tilrettelægges på et sådant niveau, at eleverne oplever, at de lærer noget, som er i takt med tiden - for at de også på den måde kan få selvværd".

"Aktivering. Kofoeds Skoles grundmetode" forfægter Ole Meldgaard netop dét synspunkt. Bogen indeholder en samlet beskrivelse af den måde, man på skolen tænker og arbejder med aktivering af mennesker, som har andre problemer end ledighed. Metoden handler bl.a. om synet på den enkelte deltager som "elev", hjælp til selvhjælps- princippet, og en række af de andre værdier og holdninger i arbejdet, som har været omtalt i det foregående.

Aktivering er ikke blot et spørgsmål om at få mennesker til at møde frem i et aktiveringsprojekt og sætte dem til at lave noget for at de kan få tiden til at gå, så de opfylder betingelserne for at modtage kontanthjælp. Aktiveringen skal tilrettelægges på et sådant niveau, at eleverne oplever, at de lærer noget, som er i takt med tiden - for at de også på den måde kan få selvværd".

JACK BONNÉ / 35 ÅR / TIDLIGERE ELEV

- Jeg havde været ædru i godt et års tid, efter mange års misbrug, da jeg første gang besøgte Forward og Kofoeds Skole. Af uddannelse er jeg blikkenslager, men jeg ville ikke tilbage til mit gamle fag eller job. Samtidig var jeg i syv sind med hensyn til, hvad jeg så skulle, og havde egentlig så rigeligt at gøre med at holde mig ædru. I Projekt Forward fik jeg stille og roligt styr på det. Hver dag deltog jeg i morgenmøderne, ligesom jeg gik i gang med en række fag og aktiviteter på skolen. Jeg har gået til kor, klaverundervisning og nodelære og arbejdede også på et af produktionsværkstederne. Det var ret fedt. En dag kommer jobkonsulenten fra min kommune på besøg og siger til Steffen og mig, at det er tiden for et arbejde. Færdig, bom, basta! Og det var jeg altså bare ikke klar til. - Jeg taler herefter med en psykiater, som har temmelig meget forstand på misbrug, og bliver dernæst sygemeldt i et par måneder. Samtidig får vi en aftale i stand om et aktiveringsforløb på et værested for aktive stofmisbrugere og alkoholikere ude i Sydhavnen. Det var altså kanon. Forwards arbejde og mit ophold på Pegasus, som værestedet hedder, har været med til at forme mine drømme for fremtiden. - Jeg skal arbejde på dette felt og for mennesker, der som jeg selv, har haft et hårdt liv.

- I sommeren 2005 startede jeg på Højvang Pædagogseminarium i Glostrup. Jeg har søgt om revalidering, men har aldrig fået det bevilget. Jeg har noget arbejde ved siden af, for der skal jo også tjenes nogle penge. Desuden laver jeg noget frivilligt arbejde. - Jeg har fortsat kontakt til medarbejderne i Projekt Forward. Kun få mennesker kan irritere mig som Steffen og Jan - på den fede måde altså. De ved hele tiden, hvor jeg er henne, og hvad det er jeg slås med, for de har været der selv.

GODE ERFARINGER

Nogen vil måske indvende, at erfaringer udviklet i København omkring Projekt Forward og Kofoeds Skole er så specifikke, at de kun vanskeligt kan omsættes og bruges af andre. Rigtigt er det også, at der er tale om en stor skole med mange tilbud, aktiviteter, medarbejdere og faggrupper samlet bekvemt på den samme matrikel. Særligt er det også, at skolen er på finansloven og er en privat, selvejende institution med sin egen bestyrelse. Endelig er det vel ret specielt, at gamle Kofoed lever, selv om han er død, og at man på stedet kan trække på trekvart århundredes tradition for en aktiv socialpædagogik, som implicerer socialt pionerarbejde og meningsfuld aktivering. Erfaringer, som går helt tilbage til 1928 og til tiden før Lov om aktiv socialpolitik og ordet "aktivering" blev opfundet.

Omvendt må man medgive, at der er mange erfaringer og tilgange til arbejdet, som ikke blot er bundet til skolen og dens historie. Erfaringer, som heldigvis ikke er patenteret i industrien af socialt arbejde og beskæftigelsesforanstaltninger.

Erfaringer fra Projekt Forward peger entydigt på, at de aktive målsætninger i indsatsen skal inddrages fra første færd. Sigtet på uddannelse og selvforsøgelse bidrager til at skabe den dynamik i indsatsen, som gør at mennesker bliver til andet og mere end deres afhængighed. Det er godt at være clean, men det er endnu bedre at bruge det til noget.

Det er også evident, at det gør en forskel, når afklaringen kan blive så præcis, at der kan tilrettelægges individuelle forløb med inddragelse af de nødvendige muligheder og tilbud. Og at planen kan fraviges, og eleven følges, når der er brug for at gå midlertidige omveje. - Gode ting tager tid, som Steffen Ipland siger.

Det er også af stor betydning, at kontakten kan fastholdes til eleverne efter de har forladt Projekt Forward og Kofoeds Skole. Mødet med et mere formelt uddannelsessystem eller en arbejdsplads skaber naturligt en række situationer, hvor der kan være brug for at drøfte spørgsmål om håndtering af stress, forventninger og relationer til medstuderende, arbejdskolleger og foresatte.

KOFOEDS SKOLES RESULTATER

Hver elev har sin egen fortid – og fremtid. Vejene videre frem fra Kofoeds Skole er forskellige.

På skolens værksteder udskrives 72% af eleverne til arbejde, uddannelse eller anden aktiv ledighed/afklaring

26% udskrives direkte til arbejde eller uddannelse

Fra undervisningsafdelingen er 13% udskrevet til arbejde og uddannelse

Knap halvdelen af afdelingens elever er over 50 år og førtidspensionister med en yderst svag tilknytning til arbejdsmarkedet

Fra skolens særlige job-projekter er udskrivningsprocenter til arbejde og undervisning på mellem 34% og 73%

Otte ud af ti elever oplever deres kvalifikationer forbedret ved at gå på skolen. Lige så mange synes de har fået det bedre, efter de er begyndt på skolen

Samtidig peger udsagn fra elever, medarbejdere, foresatte og samarbejdspartnere på, at der gemmer sig særlige kvaliteter i at ansætte mennesker, der personligt kender til afhængighed af stoffer og alkohol. Det betyder ikke, at man i samme åndedrag skal underkende betydningen af professionel viden og faglige kompetencer.

Endelig gør det en forskel, når mennesker med et misbrugsproblem eller andre sociale vanskeligheder kan følge helt enkle og overskuelige indgange til "systemet". Det er en umulig opgave at orientere sig i et kaffekaskemylder af selvstændige afdelinger, forvaltninger, sagsbehandlere og faggrupper, hvis det personlige liv i forvejen er rigelig tur-

bulent. Projekt Forward er en enkel indgang til ganske komplekse forløb og processer. Eleven skal opleve det første, medarbejderne skal sammenstykke det sidste.

HELHED I INDSATSEN

Fra januar 2007 gennemføres opgave- og strukturreformen. Amterne forsvinder, der opstår nye regioner, og - væsentligst - så vil der over det ganske land opstå nye og større kommuner. I Københavns Kommune ændres der ikke på det eksisterende kommunale landkort, selvom der selvfølgelig tilføres nye opgaver og ansvarsområder. I andre dele af landet har diskussionen om kommunalreformen været præget af, hvordan de nye kommunegrænser skal se ud, men også af et omfattende arbejde med at samordne og organisere gamle og nye opgaver på tværs af de tidligere kommunegrænser.

På misbrugsområdet ligger det fast, at ansvaret for behandlingen overgår fra amterne til de nye kommuner. I udgangspunktet er det en positiv ændring, som vil give kommunerne mulighed for at ændre sagsgange, lette visitationen og skabe sammenhæng i indsatsen. Udfordringen er at skabe et langt større flow mellem behandlingsindsatsen, efterbehandlingen og den sociale- og arbejdsmarkeds rettede indsats. At det kan lade sig

gøre, er der flere eksempler på. I Fredericia Kommune har man således en lang række positive erfaringer og resultater. Som frikommune etablerede man allerede for år tilbage et kommunalt misbrugscenter og har siden behandlet stofmisbrugerne lokalt frem for at lade amtet klare opgaven. Nærhedsprincippet og det samlede ansvar for opgaven er vigtigt, når der skal skabes helhed i en indsats, som omfatter samværs- og aktivitetstilbud, behandlings- og efterbehandlingstilbud, uddannelses- og praktikforløb, botilbud og beskæftigelse. Hvad angår flow og rørføring mellem de forskellige tilbud, kan der hentes megen inspiration i erfaringerne fra Fredericia Kommune.

Også i Københavns Kommune har man arbejdet i den retning. På Rådgivningscenter

Forwards elever har mulighed for at bruge Kofoeds Skoles mange værksteder. Nogle elever har en allerede uddannelse – men har brug for at få den frisket op. Andre snuser til computere, et syværksted eller noget helt tredje. Alt er et led i den personlige udvikling hen imod en hel tilværelse uden misbrug.

Indre har man visitationsansvar for behandlingen af stofmisbrugere fra bydelene Nørrebro, Indre by og Østerbro. En del af behandlingen foregår på centret blandt egne ansatte, mens andre klienter henvises til behandling på eksterne behandlingssteder. Samtidig fungerer centret som kommunalt socialcenter for sine brugere, hvilket indebærer, at alle sager om revalidering, pension, kontanthjælp og enkeltydelser har kunnet

behandles på stedet. Samtidig har man i en årrække haft indslusningen på arbejdsmarkedet i centrum for indsatsen. Alle medarbejdere bidrager til beskæftigelsesindsatsen, som er en integreret del af behandlingen med alle dens forskellige faser af visitation, udredning og afklaring, behandling og evaluering. – Job og beskæftigelse er en central del af behandlingen og nogle gange kommer et arbejde måske i virkeligheden først, for-

tæller misbrugsrådgiver Lissi Rolandsen, som er ansat ved centret. Undervejs har Rådgivningscentret udviklet dette arbejde, og erfaringerne er løbende blevet indsamlet, beskrevet og dokumenteret. Resultaterne viser bl.a., at flere misbrugere kommer i gang med noget, når der er fokus på uddannelse og job fra behandlingens start, og når indsatsen i øvrigt koordineres. Af samtlige stofmisbrugere i centrets geografiske optageområde er 18 % f.eks. i aktive foranstaltninger, mens andelen udgør 11 % for kommunens øvrige tre centre. Af de 130 klienter, som aktuelt modtager deres behandling på selve centret, er 48 % i gang med uddannelse eller arbejde. Heraf har hver femte sin hovedindkomst fra ordinært arbejde. Samtidig viser en brugerundersøgelse, at ingen af centrets klienter er mere tilfredse end netop dem, der modtager arbejdsmarkedsstøtte. Den samme undersøgelse dokumenterer også, at denne gruppe

føler sig bedre hørt og forstået end andre brugere. – Resultaterne kommer, fordi hele indsatsen omkring klienterne er samlet ét sted og foregår i et tæt, dagligt samarbejde mellem andre rådgivere og behandlere, der har med klienten at gøre, siger Lissi Rolandsen. På centret er der af samme grund en vis bekymring over en række ændringer, som aktuelt er blevet gennemført, og som bl.a. har betydet, at kontanthjælpen nu ligger i andet regi. Samtidig følger man kommunalreformen og arbejdet med at etablere nye kommunale jobcentre med en særlig interesse, fordi udfordringen bliver at fastholde sammenhængen mellem misbrugsbehandlingen og beskæftigelsesindsatsen.

Rådgivningscentret har selvfølgelig en lang række samarbejdspartnere. Projekt Forward er en af dem. Lissi Rolandsen siger i den forbindelse: – Det er vigtigt, at vi som

Kofoeds Skole har en række værksteder og serviceområder, hvor eleverne kan komme i arbejds træning og få afklaret jobønsker og -muligheder.

BJARKE SØRENSEN / 41 ÅR / TIDLIGERE ELEV

– Jeg har arbejdet her på Vesterbro Ungdomsgård i et lille års tid. Jeg er meget glad for praktikpladsen, som jeg skal bruge i min videre uddannelse som pædagog. Det var ellers ikke lige sådan fremtiden tegnede sig for mig.

– Jeg har været misbruger i mange år. Min mormor har fortalt, at der var snaps i sutteflasken, da jeg var barn. På den måde var vi nemmere at få til at sove. Som dreng fandt jeg ud af, at jeg kunne få en virkning af at drikke hostesaft. Siden byttede jeg hostesaften ud med alkohol, og længere fremme i "karrieren" tog jeg stoffer. Jeg har været på kokain og heroin og kender hele turen. Hjemløs har jeg også været.

– Jeg har været i behandling og har haft tilbagefald. Efter min sidste behandling var jeg tæt på endnu et tilbagefald, men i forbindelse med et NA-møde fik jeg kendskab til Projekt Forward på Kofoeds Skole. Det har været en stor hjælp for mig. Jeg kan huske, at det var overvældende med alle mulige værksteder og kurser. Jeg var helt fyldt op og tænkte, at det var da utroligt, alle de ting jeg kunne komme i gang med. Så sagde Steffen til mig: - Nu tager vi det bare helt stille og roligt. Jeg ved lige, hvor du er. Det kan jeg huske, dét der: "jeg ved lige hvor du er". Det ramte mig, og det gjorde, at jeg kom tilbage igen dagen efter.

– Forward og Kofoeds Skole blev min redning. På skolen kunne jeg arbejde på værkstederne, følge undervisning og få den støtte og forståelse, som jeg har brug for. – Jeg har fulgt undervisning i bl.a. dansk, engelsk og edb, jeg har fået hjælp til at få en lejlighed, og skolens advokat har hjulpet mig med at få styr på de mange rudekverter. Møblerne til lejligheden fik jeg også på Kofoeds Skole. Forward og jobkonsulenen var en stor hjælp i forbindelse med min aktivering på Vesterbro Ungdomsgård og de senere aftaler om, at jeg kunne blive her i praktik. Jeg har fået en revalidering og har taget HF enkeltfag, og efter sommerferien starter jeg på pædagogseminariet.

Fra hjemløs til opsøgende medarbejder blandt hjemløse. Forward elev Bjarke Sørensen: Jeg har selv oplevet at være hjemløs, så det har været naturligt for mig at en del af min afklaring har været at hjælpe til i Skolens opsøgende arbejde blandt hjemløse. Med i Forwards metode omkring fortsat stoffrihed, er at deltage i konventioner, hjemløsedage og andre tiltag, der tager udgangspunkt i den baggrund eleverne og medarbejderne har.

kommune og i det såkaldte professionelle system er meget opmærksomme på den viden og de tilbud, som findes andre steder. Projekt Forward kan noget særligt for resourcesvage misbrugere, som ofte kommer hjem til ingenting efter endt døgnbehandling. Projektet Forward spiller en vigtig rolle i efterbehandlingen og er, med sin placering på Koføeds Skole, i stand til at skabe de for-

løb, som kan støtte den enkelte i de første tøvende skridt ud på arbejdsmarkedet eller ind på en uddannelse. – Endelig er Forward særlig derved, at man gennem ansættelse af eksmisbrugere har skabt et meget vigtigt supplement til andre medarbejdergruppers faglighed. Eksmisbrugere har en særlig erfaring og viden om f.eks. behandlingsmetoder og selvhjælpsarbejdet i de anonyme net-

værk, som er vigtig. – Eksmisbrugere er også rollemodeller på en helt anden måde, end vi andre kan være det, og kan som sådan i langt højere grad pufte til de ”professionelle stoffrie”, som måske ikke flytter sig, fordi de er så fokuserede på at være og forblive clean, understreger Lissi Rolandsen.

Helhed i indsatsen er således ikke blot et politisk slagnummer eller en socialpædagogisk parole, som klinger kønt. Helhed i indsatsen er først og fremmest en helt kontant udfordring til kommunernes organisering af indsatsen og til samarbejdet i det offentlige system. Det handler om vilje til at inddrage de mange forskellige aktører, private frivillige organisationer, selvhjælpsgrupper og frivillige netværk, som er en del af civilsamfundets vigtige bidrag i kampen mod social udstødelse og marginalisering. Helhed i indsatsen er endelig, at man som ansættelsesmyndighed har modet til at binde an med mange forskellige medarbejderkompetencer og erfaringer. Som det er omtalt, kan ansættelse af medarbejdere med misbrugsbaggrund bidrage til, at man på en anden måde kan komme hele vejen rundt om de mennesker, man vil hjælpe, ligesom det kan bidrage til at skabe ny indsigt og engagement.

Viden, indsigt og engagement er der brug for. I dagens Danmark er ca. 13.500 mennesker i behandling for stofmisbrug. Antallet af mennesker i behandling er tredoblet på bare 7 år. Tallene viser samtidig et fald i andelen af den stoffri døgnbehandling. I 1997 var 12,3 % i stoffri døgnbehandling, i 2004 udgjorde andelen 6,3 %, hvilket er sket samtidig med, at de offentlige udgifter til behandlingsindsatsen i samme periode er steget fra 197 mio. kr. til ca. 800 mio. kr. Der er ingen tvivl om,

at behandlingsgarantien for stofmisbrugere har medført, at flere misbrugere kommer hurtigere i behandling. Men samtidig viser tallene også, at det er den metadonunderstøttede vedligeholdelsesbehandling, som i udpræget grad finder anvendelse.

Samtidig skønnes omkring 300.000 mennesker at være afhængige af alkohol eller at have et alkoholmisbrug, der skaber problemer for den enkelte, familien og samfundet. Omkring 17.000 mennesker modtager i øjeblikket en form for behandling. Også på dette område har Folketinget, som et led i satspuljeforliget for 2005-2008, vedtaget en behandlingsgaranti, hvor man garanterer behandling inden for 14 dage. Behandlingsgarantien trådte i kraft den 1. juli 2005. Lovgivningen vil utvivlsomt medføre, at flere mennesker vil komme i behandling for deres alkoholmisbrug.

Væksten i antallet af behandlingsforløb skal ledsages af en forstærket indsats i efterbehandlingen og den sociale opfølgning, så udsatte misbrugere aktivt kan støttes på vejen til uddannelse og job. Der er heldigvis mange eksempler på, at det kan lade sig gøre, hvis vi vil, og hvis vi tror på, at der er brug for os alle. Projekt Forward på Koføeds Skole peger fremad i denne bestræbelse.

LITTERATUR

Artikler og nyhedsbreve, publiceret i og om Projekt Forward
i perioden 2004-2006, bl.a.:

FORWARD – et tilbud om hjælp til selvhjælp, et tilbud til ædru og stoffrie mennesker

FORWARD – årsskrift 2005

Om hjælp til selvhjælp og Forwards værdigrundlag

Trinene som et led i din udvikling

12 gyldne nøgler i Forward

Kompetenceafklaring i Forward

FORWARD – en vej til arbejdsmarkedet

Gode ting tager tid

Når fortiden heler

Jakob Groes: Otte dogmer om beskæftigelse og behandling.

Om Rådgivningscenter Indre (RCI), erfaringer og viden fra 10 års behandlings-
og beskæftigelsesindsats.

Artikel i Stof nr. 5, 2006

Ole Meldgaard: Aktivering. Kofoeds Skoles Grundmetode.

Kofoeds Skoles forlag 2001

Jens Aage Bjørkøe & Marianne Bjørkøe: Sat udenfor – Nej tak!

Aktivering og livskvalitet.

Kofoeds Skoles Forlag 1997

Jens Aage Bjørkøe: Livredder eller svømmelærer.

25 års indspark i socialpolitikken.

Kofoeds Skoles Forlag 2004

Christina Berg Johansen, red.: Smil igen.

Årsskrift 2005. Kofoeds Skole 2005

René Nielsen: Halv mand Helt menneske

Nyt Nordisk Forlag A/S, København